

दर्पवताकृतमध्ययनादिनमोक्षोपयोगिनापिस्वर्गदंप्रत्युतभयावहमित्याहद्वाभ्यां अधीयानइति ॥ २३ ॥ चत्वारित्यत्रअधीतं ब्रह्मचारिणो धर्मः मौनंयतेः यज्ञाग्निहोत्रे इतरयोर्द्वयोरपि साधारणे ॥ २४ ॥ अतोमानापमानादिद्वंद्वसहिष्णुर्भवेदित्याह नमानमान्यइति ॥ २५ ॥ इतिदद्यामितिदांभिकस्यस्वधर्मप्रकाशनाभिनयः अतस्तपआदिदंभविवर्जितं चेन्मोक्षद्वारं नान्यथेत्यर्थः ॥ २६ ॥ तपसाविद्ययावेति तपोविद्ययोः कतरादावृत्तिशून्यस्थानं प्रापकमिति पृष्टेतपसस्तत्रारादुपकारकत्वमुक्त्वा विद्यायाः साक्षादेव तत्प्रापकत्वमाह येचेति मनीषिणो मनोनिग्रहशीलस्य प्रमातुः आश्रयं स्वाध्यासाधिष्ठानं पुराणं पुराणं पुराणं रापिनं कूटस्थकार्यकारणवद्विकारिणो भवतीत्यर्थः मानसस्य मार्गः पराक्प्रावण्यतेन रुद्धमावृतं यद्वस्तु ये विद्वांसो वेदयन्ते विदन्ति स्वार्थे णिच् तमेवैकं जानथ आत्मानं न चेदवेदीमर्हतीति विनष्टिः निष्कलं निष्क्रियं

अधीयानः पंडितं मन्यमानो यो विद्यया हंतियशः परेषां ॥ तस्यांतवंतश्च भवंति लोकान चास्य तद्ब्रह्म फलं ददाति ॥ २३ ॥ चत्वारिकर्माण्यभयं करणिभयं प्रयच्छंत्य यथा कृतानि ॥ मानाग्निहोत्रमुत मानमौनं मानेनाधीतमुत मानयज्ञः ॥ २४ ॥ नमानमान्यो मुदमाददीत न संतापं प्राप्नुयाच्चावमानात् ॥ संतः सतः पूजयन्ती हलोकेनासाधवः साधुबुद्धिर्लभन्ते ॥ २५ ॥ इति दद्यामिति यजइत्यधीयइति व्रतं ॥ इत्येतानि भयान्याहुस्तानि वर्ज्यानि सर्वशः ॥ २६ ॥ ये चाश्रयं वेदयन्ते पुराणं मनीषिणो मानसमार्गं रुद्धं ॥ तद्वः श्रेयस्तेन संयोगमेत्यपरां शांतिं प्राप्नुयुः प्रेत्य चेह ॥ २७ ॥ इति श्रीमहाभारते आदिपर्वणि संभवपर्वणि उत्तरयाया तेन वतितमोऽध्यायः ॥ ९० ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७४ ॥ अष्टक उवाच चरन् गृहस्थः कथमेति धर्मात्कथं भिक्षुः कथमाचार्यकर्म ॥ वानप्रस्थः सत्यथे सन्निविष्टो बहून् यस्मिन्संप्रति वेदयन्ति ॥ १ ॥ ययातिरुवाच आहूताध्यायी गुरुकर्म स्वचोद्यः पूर्वोत्थायी चरमं चोपशायी ॥ मृदुर्दातो धृतिमानप्रमत्तः स्वाध्यायशीलः सिध्यति ब्रह्मचारी ॥ २ ॥ धर्मागतं प्राप्य धनं यजेत दद्यात्स दैवातिथीन् भोजयेच्च ॥ अनाददानश्च परैरदत्तं सैषा गृहस्थोऽपि निष्पुत्राणी ॥ ३ ॥ स्ववीर्यजीवी वृजिना न्नित्तो दाता परेभ्यो न परोपतापी ॥ तादृङ्मुनिः सिद्धिमुपैति मुख्यां वसन्नरण्ये नियताहारचेष्टः ॥ ४ ॥ अशिल्पजीवी गुणवांश्चैव नित्यं जितेन्द्रियः सर्वतो विप्रयुक्तः ॥ अनोकशायी लघुरल्पप्रचारश्चरन् देशानेकचरः स भिक्षुः ॥ ५ ॥

शांतमित्याद्यागमेनानुमानानुभवाभ्यां च जानन्ति तद्वस्तु बः युष्माकं श्रेयः यस्मात्ते ब्रह्मणा संयोगमेत्येक्यं प्राप्य परां शांतिं कैवल्यं प्राप्नुयुस्ते इह जीवत्येव देहे प्रेत्य देहाभिमानाद्युत्थाय तथा च श्रुतिः शरीरात्समुत्थाय परं ज्योतिरुपसंपद्यस्वेन रूपेणाभिनिष्पद्यत इति ॥ २७ ॥ इति आदिपर्वणि नैलकंठीये भारतभाष्येन वतितमोऽध्यायः ॥ ९० ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७४ ॥ चरन्निति अस्मिन् धर्मे विषये बहूनि प्राप्तिद्वाराणि वेदयन्ति वैदिकाः ॥ १ ॥ चत्वारिकर्माण्यभयं करणीत्याश्रमकर्मणामभयं करत्वं मुक्तं तदेव विस्तरेणाह आहूताध्यायीत्यादिना ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ अनोकशायी शून्यागारदेवालयकुलालशालादी गृहस्थागारभिन्ने स्थाने शयीत ओक इति सलोप आर्षः लघुः परिग्रहशून्यः ॥ ५ ॥